

Wyrok z dnia 24 lipca 2006 r.

I PK 37/06

Szczególną ochroną trwałości stosunku pracy na podstawie art. 18 ust. 1 i 3 w związku z art. 20 pkt 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o izbach lekarskich (Dz.U. Nr 30, poz. 158 ze zm.) nie są objęci lekarze pełniący funkcje zastępców okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej.

Przewodniczący SSN Katarzyna Gonera, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 24 lipca 2006 r. sprawy z powództwa Zofii L. przeciwko Zespołowi Opieki Zdrowotnej Ł.-P. w Ł. o przywrócenie do pracy, na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 6 lipca 2005 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 23 marca 2005 r. [...] Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia przywrócił powódkę Zofię L. do pracy w pozwanym Zespole Opieki Zdrowotnej Ł.-P. na poprzednie warunki pracy i płacy. Sąd Rejonowy ustalił, że powódka była zatrudniona w pozwanym Zespole na stanowisku asystenta na podstawie umowy na czas nieokreślony. W dniu 1 stycznia 1987 r. powierzono jej stanowisko kierownika Przychodni Rejonowej [...]. Pismem z dnia 16 stycznia 1998 r. Okręgowa Rada Lekarska w Ł. powiadomiła pozwanego, że powódka pełni funkcję zastępcy Okręgowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej i podlega szczególnej ochronie stosunku pracy na podstawie art. 18 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o izbach lekarskich (Dz.U. Nr 30, poz. 158 ze zm.). Funkcję tę powódka pełni z wyboru od listopada 1997 r. Okręgowy

Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej ma 37 zastępców, co wynika z różnorodnych specjalizacji lekarskich, a powódka jest specjalistą z zakresu pediatrii. Uchwałą Naczelnej Rady Lekarskiej z dnia 23 kwietnia 2004 r. [...] w sprawie izb lekarskich i delegatów na Krajowy Zjazd Lekarzy zdefiniowano pojęcia „organu” i „stanowiska funkcyjnego”. W dniu 28 lipca 2004 r. powódce wręczono wypowiedzenie warunków umowy o pracę w części dotyczącej płacy i stanowiska. Jako przyczynę pracodawca wskazał brak współpracy z dyrekcją przy podejmowaniu działań mających znaczenie dla pozwanego oraz złą organizację pracy kierowanej przychodni. Po upływie okresu wypowiedzenia pozwany zaproponował powódce pracę na stanowisku starszego asystenta z wynagrodzeniem 1.671,60 zł plus 20% dodatku stażowego. Pozwany podjął decyzję o wypowiedzeniu, kierując się działaniami powódki zmierzającymi do wyłączenia przychodni ze struktury Zespołu oraz nieuzgadnianiem terminu szczepień w szkole. Proces utworzenia publicznego, a następnie niepublicznego zespołu opieki zdrowotnej został podjęty przez pracowników Przychodni nr 31 i działające tam związki zawodowe, przy udziale i akceptacji Urzędu Miasta Ł.

Zdaniem Sądu Rejonowego, pełnienie przez powódkę funkcji z wyboru wynika wprost z odpowiedzi udzielonej przez Okręgową Izbę Lekarską w Ł. Ponadto ustawa o izbach lekarskich nie wprowadza rozróżnienia pełnienia funkcji z wyboru i z nadania. Sąd Rejonowy uznał roszczenie powódki za uzasadnione na podstawie art. 45 § 1 w związku z art. 42 § 1 k.p. Pozwany pracodawca, wypowiadając powódce warunki umowy o pracę, naruszył przepisy o szczególnej ochronie pracownika pełniącego funkcję z wyboru w organach Okręgowej Izby Lekarskiej w Ł. Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o izbach lekarskich, pracodawca nie może wypowiedzieć umowy o pracę lekarzowi pełniącemu funkcję z wyboru w organach izb lekarskich, o których mowa w art. 20 pkt 2-5 oraz art. 31 tej ustawy w czasie jej pełnienia, bez uzyskania zgody właściwej rady lekarskiej. W myśl art. 18 ust. 3 ustawy, pracodawca nie może wypowiedzieć lekarzowi, o którym mowa w ust. 1 warunków pracy i płacy na jego niekorzyść, chyba że zachodzą przyczyny określone w art. 43 k.p. Według Sądu Rejonowego, pracodawca nie może wypowiedzieć warunków umowy o pracę na niekorzyść pracownika, który pełni funkcję z wyboru w organach okręgowych izb lekarskich, przy czym chodzi tu o okręgową radę lekarską, okręgową komisję rewizyjną, okręgowy sąd lekarski oraz okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że przepis odnosi się do organu, a nie jedynie do osoby rzecznika odpowiedzialności dyscyplinarnej. Wskazał, że rzecznik i

jego zastępcy zostali powołani w tym samym celu i dlatego została im zapewniona ochrona przed wypowiedzeniem umowy o pracę i wypowiedzeniem warunków tej umowy. Uchwała z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie regulaminu wyborów do organów izb lekarskich i delegatów na Krajowy Zjazd Lekarzy oraz trybu odwoływania członków tych organów i tych delegatów nie ogranicza ochrony przewidzianej w art. 18 ustawy o izbach lekarskich. Przepis ten odnosi się bowiem do wszystkich osób, które pełnią funkcję z wyboru w organach, a nie jedynie do osób pełniących funkcję z wyboru i zajmujących jednocześnie stanowisko funkcyjne. Powódka jako osoba wybrana do organu izby lekarskiej podlega szczególnej ochronie przed wypowiedzeniem na niekorzyść warunków umowy o pracę. Z tego względu pracodawca nie mógł dokonać wypowiedzenia zmieniającego, które ewidentnie było dla powódki niekorzystne.

Wyrokiem z dnia 6 lipca 2005 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi oddalił apelację pozwanego. Sąd Okręgowy uznał za nietrafny zarzut pozwanego, że ochrona powódki z art. 18 ustawy o izbach lekarskich została wyłączona przez § 2 pkt 6 i § 13 ust. 6 uchwały [...] Naczelnej Rady Lekarskiej z dnia 23 kwietnia 2004 r. Uchwała ta w § 2 zdefiniowała poszczególne pojęcia wyłącznie dla jej potrzeb. Naczelna Rada Lekarska zdefiniowała pojęcia „stanowisko funkcyjne” oraz „inne stanowisko”, ale nie można z tego wyprowadzać twierdzenia, że mogła ograniczyć krąg podmiotów korzystających z ochrony przewidzianej w art. 18 ustawy o izbach lekarskich. Zdaniem Sądu Okręgowego, powódka pełni funkcję w organie Okręgowej Izby Lekarskiej i według art. 18 ust. 3 ustawy o izbach lekarskich, pracodawca nie miał prawa dokonać jej wypowiedzenia warunków umowy o pracę.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wniósł pozwany, który zarzucił naruszenie: 1) art. 18 ust. 1 i 3 ustawy o izbach lekarskich, przez przyjęcie, że szczególną ochroną objęci są wszyscy lekarze wybrani do organu okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej a nie tylko lekarze pełniący funkcje w tym organie w rozumieniu § 2 pkt 6 uchwały [...] Naczelnej Rady Lekarskiej; 2) regulaminu wyborów do organów izb lekarskich ustalonego uchwałą Naczelnej Rady Lekarskiej [...], przez niezastosowanie jej § 2 pkt 6 i 7 na skutek przyjęcia, że przepisy te ograniczają krąg podmiotów korzystających z ochrony przewidzianej w art. 18 ustawy o izbach lekarskich. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej pozwany wywodził w szczególności, że Sąd Okręgowy błędnie rozpatrywał zarzut niezastosowania § 2 pkt 6 i 7 uchwały Naczelnej Rady Lekarskiej „w kategorii zawężenia kręgu podmiotów objętych ochroną”.

Uchwała definiuje pojęcia „stanowisko funkcyjne” oraz „inne stanowisko” i nie ogranicza kręgu podmiotów objętych ochroną wynikającą z art. 18 ustawy, gdyż z treści tego przepisu wynika, że krąg ten ogranicza się do osób „pełniących funkcję z wyboru w organach”, a nie do „całych organów”. Zdaniem pozwanego, gdyby intencją ustawodawcy było objęcie ochroną wszystkich lekarzy wybranych do organów izb lekarskich, o których mowa w art. 20 ust. 2-5 ustawy o izbach lekarskich, to jej art. 18 ust. 1 nie zawierałby sformułowania wskazującego na lekarza „pełniącego funkcję” w organie, co oznacza, że „samo bycie członkiem danego organu” nie jest jednoznaczne z pełnieniem funkcji w tym organie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 18 ust. 1 i 3 ustawy o izbach lekarskich jest usprawiedliwioną podstawą skargi kasacyjnej, choć z innych przyczyn niż wskazane w jej uzasadnieniu. Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 9 tej ustawy, zadaniem samorządu lekarzy jest w szczególności sprawowanie sądownictwa lekarskiego w zakresie odpowiedzialności zawodowej lekarzy oraz sądownictwa polubownego. Pracodawca nie może wypowiedzieć umowy o pracę lekarzowi pełniącemu funkcję z wyboru w organach izb lekarskich, o których mowa w art. 20 pkt 2-5 oraz w art. 31 ustawy o izbach lekarskich, w czasie jej pełnienia, bez uzyskania zgody właściwej rady lekarskiej (art. 18 ust. 1 tej ustawy), oraz nie może wypowiedzieć lekarzowi, o którym mowa w art. 18 ust. 1 ustawy, warunków pracy i płacy na jego niekorzyść, chyba że zachodzą przyczyny określone w art. 43 Kodeksu pracy (art. 18 ust. 3). Sąd Rejonowy przy wykładni tych przepisów ograniczył się do stwierdzenia, że odnoszą się one do organu, a nie jedynie do osoby rzecznika odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz wskazał, że rzecznik i jego zastępcy zostali powołani w tym samym celu i dlatego została im zapewniona ochrona przed wypowiedzeniem umowy o pracę i wypowiedzeniem warunków tej umowy. Pogląd ten zaakceptował Sąd drugiej instancji. Stwierdzenie, że art. 18 ust. 1 i 3 ustawy o izbach lekarskich „odnoszą się do organu, a nie jedynie do osoby rzecznika” jest swoistym skrótem myślowym, gdyż przepisy te niewątpliwie odnoszą się do lekarza (osoby) pełniącego funkcję z wyboru. Ustanawiają one szczególną ochronę trwałości stosunku pracy, a więc dotyczą lekarza jako pracownika. Szczególna ochrona ograniczona jest jednak tylko do lekarza pełniącego funkcję z wyboru w organach izb lekarskich, o których mowa w art. 20 pkt 2-5 oraz w art. 31 ustawy o

izbach lekarskich. Nie chodzi więc o lekarza pełniącego funkcję w jakichkolwiek organach izb lekarskich, ale wyłącznie o lekarza pełniącego funkcję z wyboru w organach wskazanych w konkretnych przepisach ustawy. Analizując treść tych przepisów (art. 20 pkt 2-5 oraz w art. 31 ustawy o izbach lekarskich) należy stwierdzić, że art. 20 ustawy (który może mieć zastosowanie) stanowi, jakie organy są organami okręgowej izby lekarskiej i w pkt 5 stwierdza, że organem tym jest „okręgowy rzecznik odpowiedzialności zawodowej”. Jest to organ jednoosobowy, a nie kolegialny, jak pozostałe organy wymienione w tym przepisie. Organem wymienionym w art. 20 pkt 5 ustawy o izbach lekarskich jest więc okręgowy rzecznik odpowiedzialności zawodowej, a nie okręgowy rzecznik odpowiedzialności zawodowej i jego zastępcy. Ustawa przewiduje, że okręgowy zjazd lekarzy ustala liczbę członków organów izby i zastępców okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej (art. 23 pkt 5) oraz dokonuje wyboru okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej i jego zastępców (art. 23 pkt 6). Wyraźnie rozróżnia zatem okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej od jego zastępców. Nie ma więc podstaw, aby uznać, że jeżeli w art. 20 pkt 5 ustawy wymieniony jest wyłącznie okręgowy rzecznik odpowiedzialności zawodowej to oznacza to także jego zastępców. Nie wnikając w ocenę, czy zastępca okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej w ogóle jest organem okręgowej izby lekarskiej (art. 20 ustawy jest sformułowany w sposób sprawiający wrażenie przepisu określającego zamknięty krąg organów), należy stwierdzić, że z pewnością zastępca okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej nie jest wymieniony w art. 20 pkt 5 tej ustawy.

Sąd drugiej instancji zaakceptował interpretację przepisów pomijającą wyniki wykładni językowej, która prowadzi do jednoznacznych wniosków. Jednak także wykładnia funkcjonalna, opierająca się na stwierdzeniu, że „rzecznik i jego zastępcy zostali powołani w tym samym celu”, nie prowadzi do wniosku, iż „dlatego została im zapewniona ochrona przed wypowiedzeniem umowy o pracę”. W ustawie w ogóle nie jest uregulowany zakres działania (funkcje) zastępców okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej. Regulacje ustawowe dotyczą tylko okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej, a wśród nich są wymienione czynności (uprawnienia), których jego zastępcy nie mogą wykonywać. Przykładowo, okręgowemu rzecznikowi odpowiedzialności zawodowej służy prawo do udziału w posiedzeniach okręgowej rady lekarskiej i jej prezydium (art. 26 ustawy). Zgodnie z art. 29 ustawy o izbach lekarskich, okręgowy rzecznik odpowiedzialności zawodowej prowadzi postępowanie w

sprawach odpowiedzialności zawodowej lekarzy. Również sprawowanie tej funkcji zostało w ustawie odniesione tylko to do okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej, a nie do jego zastępców. Dopiero w rozporządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 26 września 1990 r. w sprawie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy (Dz.U. Nr 69, poz. 406) zostały określone czynności wykonywane przez zastępców okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej. Nastąpiło to w ten sposób, iż w § 1 pkt 2 tego rozporządzenia stwierdzono, że ilekroć jest w nim (w rozporządzeniu) mowa o rzeczniku odpowiedzialności zawodowej, to rozumie się przez to naczelnego lub okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej lub ich zastępców. Doszło więc do zrównania uprawnień (obowiązków) okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej i jego zastępców, ale tylko w zakresie regulacji tego rozporządzenia. Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 57 ust. 2 ustawy o izbach lekarskich, według którego określa ono szczegółowe przepisy o organizacji i składzie sądów lekarskich, trybie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej, prawach i obowiązkach stron i świadków, trybie wykonywania kar oraz o kosztach postępowania. Tylko w tym zakresie rozporządzenie mogło określić i określiło czynności (funkcje) zastępcy okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej. To swoiste zrównanie funkcji okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej i jego zastępców dotyczy więc tylko postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej. Ze względów praktycznych (choćby z uwagi na liczbę zastępców rzecznika) jest to też tylko zrównanie formalne, gdyż zastępcy okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej wykonują czynności tylko doraźnie (w ramach specjalizacji). Funkcje okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej i jego zastępców są więc w części tożsame, ale znacząco różnią się ze względu na regulacje prawne, jak i praktyczny sposób ich pełnienia. W każdym razie, zrównanie przez rozporządzenie wykonawcze funkcji okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej i jego zastępców, nie oznacza (nie może oznaczać ze względu na zakres upoważnienia ustawowego) takiego zrównania w zakresie wynikającej z ustawy szczególnej ochrony trwałości stosunku pracy.

Przepisy ustanawiające szczególną ochronę przed rozwiązaniem stosunku pracy jako wyjątkowe powinny być interpretowane ściśle, a nie rozszerzająco (por. np. uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 1976 r., I PRN 10/76, OSNCP 1976 nr 11, poz. 256 i uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z

dnia 24 kwietnia 1996 r., I PZP 38/95, OSNAPiUS 1996 nr 23, poz. 353; por. też uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 kwietnia 2003 r., P 7/02, OTK-A 2003 nr 4, poz. 29; Przegląd Sejmowy 2004 nr 3, s. 162 z glosą S. Patyry). Wykładnia językowa art. 18 ust. 1 i 3 w związku z art. 20 pkt 5 ustawy o izbach lekarskich, której nie podważa wykładnia funkcjonalna, prowadzi do wniosku, że szczególną ochroną trwałości stosunku pracy objęty jest wyłącznie lekarz (pracownik) pełniący z wyboru funkcję okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej, a nie są objęci tą ochroną lekarze pełniący funkcję jego zastępców.

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁵ § 1 i art. 108 § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

=====